

Кулинич О.І.

доктор економічних наук, професор

Кулинич Р.О.

доктор економічних наук, професор,

Хмельницький університет управління та права

СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (НА РЕГІОНАЛЬНОМУ/ РАЙОННОМУ РІВНІ)

Статистичне моделювання динаміки чинників і результативних показників соціально-економічного розвитку методом статистичних рівнянь залежностей передбачає таку послідовність аналітичних дій:

1) перший етап. Вибір методу та чинників для вивчення взаємозв'язку розвитку економічних явищ і процесів у динаміці;

2) другий етап. Вибір функції взаємозв'язку між досліджуваними показниками з використанням комп'ютерного забезпечення;

3) третій етап. Визначення оптимальних значень чинників для формування рівнів результативної ознаки (обсягу ВРП, надходжень до бюджетів усіх рівнів, у т. ч. доходів місцевих бюджетів тощо) в наступному (поточному) періоді.

Обґрунтування економічних нормативів за даними про зв'язок різних чинникових і результативних показників діяльності досліджуваних регіонів (підприємств) дозволить відійти від діючого способу планування показників соціально-економічного розвитку «**від досягнутого рівня**» до визначення прогнозних завдань на основі врахування впливу чинників на результативну ознаку (ВРП, обсяг зведеного та місцевих бюджетів).

Дані про оптимальні значення чинників, що формують доходи місцевих бюджетів Хмельницької області в 2016 р., наведемо в табл. 1.

Дані табл. 1 свідчать про необхідність задіяння значних ресурсів у формуванні значень основних показників розвитку області для забезпечення заданого темпу надходжень до місцевих бюджетів у розмірі 7 % (d_{yn}). Ресурси зростання показників потребують такі чинники (% у порівнянні з 2015 р.): «Обсяг обороту роздрібною торгівлі (з урахуванням товарообороту як юридичних, так і фізичних осіб-підприємців) у діючих цінах, млн грн» на 15,9 %. На другому місці тут показник: «Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах, млн грн» зі значенням відносної величини планового (прогнозованого) завдання 12,2 %.

Таблиця 1

РОЗРАХУНКОВІ ОПТИМАЛЬНІ ЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЩО ФОРМУЮТЬ ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В 2016 Р.

Показник	Розрахункове оптимальне значення чинника для 2016 р.	Необхідна зміна чинника для досягнення нормативної зміни надходжень до місцевих бюджетів області в 2016 р. (7 % до попереднього року) у порівнянні з попереднім 2015 р.	
		рівень приросту (зниження)	у %
Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах, млн грн	29627,59	3220,89	12,2
Обсяг обороту роздрібною торгівлі (з урахуванням товарообороту як юридичних, так і фізичних осіб-підприємців) у діючих цінах, млн грн	35531,99	4863,19	15,9
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника, грн	3643,75	273,75	8,1
Середньомісячна заробітна плата одного штатного найманого працівника малих підприємств, грн	2030,70	115,70	6,0
Середньомісячна заробітна плата одного штатного найманого працівника середніх підприємств, грн	2958,20	148,20	5,3
Питома вага малих підприємств в обсягах реалізації продукції, %	27,20	0,20	0,8
Навантаження безробітних осіб на 10 вільних робочих місць (вакансій), осіб	627,80	-22,20	-3,4

Прогнозоване зростання значень інших показників у 2016 р. у порівнянні з 2015 р. становить: «Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника, грн» — 8,1 %; «Середньомісячна заробітна плата одного штатного найманого працівника малих підприємств, грн» на 6,0 %; «Середньомісячна заробітна плата одного штатного найманого працівника середніх підприємств, грн» на 5,3 %. За розрахунками також слідує, що семи відсоткове зростання місцевих доходів у наступному році можливе при зростанні показника «Питома вага малих підприємств в обсягах реалізації продукції, %» на 0,2 відсоткові пункти (0,8 % до попереднього року), а також при зниженні рівня показника «Навантаження безробітних осіб на 10 вільних робочих місць (вакансій), осіб» на 22 особи або на (-3,4 % до попереднього року).

Для порівняння прогнозованих значень деяких основних показників соціально-економічного розвитку області складемо табл. 2.

Таблиця 2

ПОРІВНЯННЯ ПРОГНОЗНИХ ЗНАЧЕНЬ ДЕЯКИХ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА 2016 Р.

Показник	Прогнозоване значення		У % до прогнозу ОДА (збільшення/зменшення)
	Хмельницької ОДА ¹	за пропонованою методикою	
Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах, млн грн	29660	29627,59	-0,1
Обсяг обороту роздрібної торгівлі (з урахуванням товарообороту як юридичних, так і фізичних осіб-підприємців) у діючих цінах, млн грн	28982	35531,99	22,6
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника, грн	3700	3643,75	-1,5
Навантаження безробітних осіб на 10 вільних робочих місць (вакансій), осіб	520	627,80	20,7
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів з держбюджету), млн грн	2595,8	3032	15,8

Джерело: [8]

Прагнення до досягнення кращих результатів і вирівнювання показників регіонального розвитку з відповідною орієнтацією на оптимальні значення чинників, що його формують (максимальні для показників-стимуляторів, а також — мінімальні для показників-дестимуляторів) є основою при обґрунтуванні програм соціально-економічного розвитку регіонів (районів) країни.

Пропонована методика застосування методу статистичних рівнянь залежностей для моделювання динаміки чинників і та результативних показників при обґрунтуванні програм соціально-економічного розвитку на регіональному (районному рівні) може бути використана у всіх видах економічної діяльності. У цьому випадку необхідно уточнити перелік показників, що характеризують соціально-економічний розвиток і специфіку господарсько-фінансової діяльності цих суб'єктів. Значення моделювання динаміки чинників та результативних показників соціально-економічного розвитку полягає в тому, що за його допомогою можна виробити шляхи підвищення рівня моніторингу та управління.

Список використаних джерел

1. Кулинич, Е. І. Економетрія [Текст] / Е. І. Кулинич. — М.: Финансы и статистика, 1999–2001. 304 с.
2. Кулинич, О. І. Економетрія [Текст]: навч. посіб. / О. І. Кулинич. — Хмельницький: Поділля, 2003. — 215 с.

¹ Дані Департаменту економічного розвитку і торгівлі Хмельницької ОДА.

3. Кулинич, О. І. Теорія статистики [Текст]: підруч. / О. І. Кулинич, Р. О. Кулинич. — [7-е вид., перероб. і доп.]. — К.: Знання, 2015. 239 с.
4. Кулинич, Р. О. Прикладне застосування методу статистичних рівнянь залежностей [Електронний ресурс] Персональний сайт Кулинича Р. О. — URL: <http://www.kulynych.in.ua/examples-of-application-msrz/zastosuvanna-msrz>.
5. Кулинич, Р. О. Програмне забезпечення статистичних методів [Електронний ресурс] Персональний сайт Кулинича Р. О. — URL : <http://www.kulynych.in.ua/software-statistical-methods>
6. Кулинич Р. О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку [Текст]: монограф. / Р. О. Кулинич. — К.: Знання, 2007. — 311 с.
7. Кулинич Р. О. Статистичні методи аналізу взаємозв'язку показників соціально-економічного розвитку [Текст]: монограф. / Р. О. Кулинич. — К.: Формат, 2008. — 288 с.
8. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2016 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2015. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
9. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2015 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2014. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
10. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2014 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2013. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
11. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2013 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2012. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
12. Ферстер, Э. Методы корреляционного и регрессионного анализа: Руководство для экономистов [Текст] / Э. Ферстер, Б. Ренц ; [пер. с нем.]. — М.: Финансы и статистика, 1983. — 302 с.

Моторин Р.М.

д.е.н, професор кафедри статистики та економетрії Київського національного торговельно-економічного університету

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ КОМПАНЕНТІВ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Глобальні ланцюги доданої вартості (Global Value Chain — GVC) відносно нове явище, що значно змінило характер світової економіки, а також здійснило потужний вплив на економіку окремих країн світу. Однак, масштаби і сутність цих ефектів ще й досі недостатньо вивчені. Важливою проблемою